

זוכרים את לוחמי פלוגה י'

לוחמי פלוגה י' מגדוד השריון 79 ("סופה") הצטרפו לכוחות במעוזים מיד לאחר שהמצרים התקיפו במלחמת יום הכיפורים • הם חסמו בגופם את המצרים הרבים, ומי שלא נהרג הצטרף לכוחות אחרים • לוחם הפלוגה, עפר דרורי, תיעד את הקרבות ההם בספר • שאר הלוחמים, שחשים כי לא נעשה מספיק לתעד את לחימתם, התכנסו לספר על הימים הראשונים של המלחמה

מריאנה בנוסון

צילום: שי סקיף

מימין: זאב נוימן, יורם אביר, חנוך בר ועפר דרורי. "אנחנו המרוזר הכי צעיר שהשתתף במלחמה"

ל מלחמת יום הכיפורים. הוא בלב המחרל של מלחמת יום הכיפורים, טוען חנוך בר ממחלקה 1, ומסרב ללוות את סיפור הפלוגה ברוח גבית של הצלחה מבצעית. "צה"ל לא היה מוכן, לא ידענו לאן אנחנו הולכים, התקילו אותנו, המצרים מחקו אותנו ביום הראשון. זה לא סיפור שכל-כך נעים לשמוע אותו. גם הקטע שכל אחד מהפלוגה המשיך להילחם אחרי היום הראשון, זה לא העניין פה."

ל מלחמת יום הכיפורים. סופר לא מעט במקומותינו. לוחמי פלוגה י', פלוגת הרמ"ש בגדוד השריון 79 ("סופה"), כיום בשנות ה-50 לחייהם, מרגישים שבכל הנוגע להם, לא סופר מספיק. בעבורם, ובעבור משפחות 18 מחיילי הפלוגה, שנפלו בקרבות הראשונים באזור תעלת סואץ, 30 השנים שעברו מאז המלחמה היו שנים של נתק ושל שאלות פתוחות. מקומה של פלוגה י' נפקד מן התודעה הציבורית, מלינים הלוחמים בדימוס. סיפורה של הפלוגה שלו ייחודי, מסביר עפר דרורי, הן בגלל המכה האנושה שהיא ספגה כבר ביום הראשון למלחמה, שאחריה הפסיקה לתפקד כמסגרת מסודרת, והן בגלל מעשיהם של המעטים שלא נפגעו בקרבות. מתוך 66 לוחמים, 18 נהרגו ו-31 נפצעו. כמעט כל מי שנשאר חי ושלם, התעקש להצטרף ליחידה לוחמת אחרת והמשיך להשתתף בקרבות.

הכי צעירים

"אנחנו המרוזר הכי צעיר שהשתתף במלחמה", מרגיש בר. מתגייסי פברואר '73 נחתו בסיני פחות מחודש לפני פרוץ המלחמה, טריים אחרי טירונות ואימון לוחם. המועד הרשמי לעלייה לקו בתעלת סואץ היה אמור להיות ה-7 באוקטובר. כעשרה ימים לפני פרוץ המלחמה, הפלוגה הפכה קטנה יותר, כאשר 15 לוחמים הועברו לשמש מחלקת חרמ"ש בגדוד טנקים אחר. "ביום ששי, לפני כניסת יום הכיפורים, הייתה שיחה עם המג"ד, מוני ניצני, נוכר זאב נוימן, החובש הפלוגתי, שהתלווה למחלקה 3. "הוא אמר במפורש שיש תזווות בצד המצרי ושאנחנו חושבים שזה אימונים. הוא לא דיבר על מלחמה. לנו כחיילים לא אמרו כלום. "אחרי השיחה ניגשתי אליו בקשר לתפילות של יום הכיפורים. שאלתי אם המשך בעמוד הבא

דרורי נטל על עצמו בשנים האחרונות את תפקיד ההיסטוריוגרף הפלוגתי. בשנה שעברה הוא הוציא את הספר "פלוגה י' בסופה". בהתבססו על רשימה שמית שערך אחרי המלחמה, הוא ראיין את מי מבין הלוחמים שרצה ויכול היה לשחזר את מה שקרה לו ולחבריו בקרב. "אני חושב שהסיפור של הפלוגה שלנו

החברה'ה הרתיים יכולים ללכת להתפלל בבית-הכנסת שהקימו בשק"ם קצינים, שהיה מרוחק. הוא אמר, בקלות כואת, כן".

דרורי: "אני זוכר את מה שמוני אמר בצורה קצת שונה. הוא סיים את דבריו במשפט שררט לי בוֹיכרון. הוא אמר שעל אף שהצבא אומר שזה רק תרגיל, אני אומר לכם שתהיה מלחמה.

"יותר מזה, אני רוצה להזכיר לכם שיצאנו להגיון יום מחוץ לבסיס. יומיים לפני המלחמה היה יום ספורט, ומי שהשתתף בו לא יצא מהבסיס, אלא מהחולות, מתוך מחשבה שאם המצרים יפציצו לא נהיה במחנה. אגב, זה מה שקרה. בשיקול הרעת שלו, המג"ד הבין שתהיה מלחמה, אבל אנחנו, כחיילים צעירים, לא הבנו בכלל מה זה".

בבוקר יום הכיפורים המצרים תקפו, והתקבלה ההחלטה לשלוח את הפלוגה לעזרת המעוזים הכושלים. הם יצאו לדרך ב-11 בבוקר. "כנראה שההחלטה הייתה כל-כך חפוזה, שלא הייתה אפשרות להביא נושאי נגמ"שים", מספר יורם אבידר. "אמרו לנו דבר אחד – סעו לתעלה".

בר: "באותה התקופה הפקודות היו שצריך תמיד לבסוע בצד הכביש ולא על הכביש. שעות נסענו בחולות, כי לא ידענו כמה דחוף זה היה שנגיע, ושאלפיה היה להפך את החוקים האלה ולעלות על הכביש".

אבידר: "באמצע הדרך עברו מעלינו מטוסים ביעף בגובה נמוך, ולא ידענו אם אלה מטוסים שלנו או מטוסים מצריים. כשקלטנו שזה מצריים, זה היה שוק כזה, הבנו שזה לא משהו נורמלי".

בר: "עוד לפני כן ניסינו ליצור קשר עם מ"פ טנקים שהיה בקו בתעלה, וכנראה שהמ"פ נהרג. החייל שהיה בטנק, ככה".

לא הבנו שנתקלנו

הזחל"מים של פלוגה י' הגיעו לאזור תעלת סואץ בשעות אחר הצהריים המאוחרות, כשהם מפוצלים לשלושה כוחות. על הראשון פיקד המ"פ, יחיעם ששון (לימים תא"ל), על השני הסמ"פ, גלעד דשא ז"ל, ועל השלישי – מ"מ 1, דני ויינגרוד ז"ל.

"כל כוח התמודד עם המארבים שהוא נפל לתוכם", מסביר נוימן. "זה מדובר, היו שיחים נמוכים, והמנוולים האלה התחבאו שם. הייתה להם כמות אדירה של טילים, סאגרים ואר-פי-ג'י, והם ירו. נהג הנגמ"ש שלי אמר שהוא ראה עשרה טילים. אז מתשעה הוא חמק, והעשירי פגע".

"ביריות הראשונות בכלל לא הבנו שנתקלנו", מספר אבידר. "זאת הייתה אש תופת, ועד שהחורנו אש, עבר, לפי דעתי, נצה. לאחר מעשה הבנו שירו עלינו מטוח של כ-50 מטר.

"הנגמ"ש הימיני, של הסמ"פ, נפגע חזק מאוד. דשא חטף פגיעה ישירה ועוד כמה חיילים נהרגו. בנגמ"ש שלנו נפגע אביה שפירא, המ"מ, וגם בחור בשם עפר צור חטף כדור. אנחנו המושכנו להילחם. נדב לחמן (שחף) עלה לתא המפקד, אני לקחתי את מא"ג ימין, וניסינו לעשות קצת סדר. הנגמ"ש הימיני ניתק מגע. הוא הושבת כליל, רוב החבר'ה שם נהרגו או נפצעו. לבסוף השכנו אש וחסלנו את הכוח שהיה שם. רק אז חזרנו לנגמ"ש שנפגע, וראינו מה מצבנו. לאחר מכן חזרנו לכיוון התאג"ד".

"יורדנו לתעלה שלושה נגמ"שים", מספר בר. "אחד נפגע, השני הלך לעזור, והנגמ"ש שלי הסתער יחיד על כוח שכנראה היה מאוד גדול. הסתערנו כמו שלימדו אותנו. מול שעשינו את זה, כי לפחות גרמנו לזה שיצאנו מהשטח הזה בחיים. דרסנו, ריינו, הרגנו. זה באמת דבר אוטומטי. אחד-כך, בלילה, כשפינינו את הפצועים, אני זוכר שהתחיל הקטע הקשה. הייתי בטוח שאם זה ממשיך ככה, אני הולך".

יורם אבידר:

"אני חושב שהפלוגה שלנו עשתה המון כדי לעצור את הכוח הרגלי, שהגיע להכשיר את השטח לדיוויזיות שיגיעו בהמשך. היינו הכוח הראשון שהדף בגוף את המצרים. חיסלנו אותם, וגם אנחנו חוסלנו. בכל זאת, הם היו בעדיפים בכמות הכוחות"

"עוד בדרך עצרנו באיזושהו מקום, והמ"פ קרא לי והעביר אליי שני הרוגים", מספר נוימן את סיפור החובש. "פעם ראשונה שראיתי הרוג. הראשון, לא ראו עלי שום דבר, כאילו הבחור ישן, והמ"פ אמר לי, הוא הרוג. כדור אחד נכנס וגמר אותו, לא ראו דם, לא ראו כלום.

"כך קרה שכבר בשלב מוקדם היו שני הרוגים אצלי בנגמ"ש. כשהתקדמנו, ביקשו ממני לשבת בפנים, ולהוריד את הראש, כדי שיהיה יותר קל לירות. לא ראיתי דבר בעיניים שלי, ורק שמעתי, עד שחטפנו טיל לנגמ"ש ומיד אחריו עוד טיל.

"למולי, ישבתי בצד שמאל, מאחורי הנהג. הטיל נכנס מצד ימין והמ"כ, שהיה עם חצי גוף בחוץ, נפצע בין היתר במפשעה. אני ראיתי כתם דם מתפשט, וידעתי שזה עניין של דקות. הנס שלו היה שהרסיס

גם עצר את הרם.

"גיורא נאור ואורי גוטליב, שלא נפצעו, הלכו להזעיק עזרה ברגל, ואני נשאיתי לכר עם ההרוגים והפצועים. הייתי צריך להרגיע משהו שהיה בהיסטריה. הוא לקח רימון, נתן לי רימון ואמר שאם המצרים יבואו, זה הסוף שלנו. אני בעצמי הייתי בהלם, והייתי צריך להרגיע אותו, שלא יעשה איזו שטות. כך היינו ארבע שעות, כשאני יודע שהמצרים מסביב, ולא יודע למה, אחרי שהם ירו שני טילים, הם לא יורים טיל שלישי, ולמה הם לא באים לוודא הריגה. אין לי הסבר. לבסוף ניצלנו בזכות שני החבר'ה שהלכו להזעיק עזרה".

בשרשרת ההיתקלויות הראשונה נפגעו שבעה נגמ"שים, ונהרגו 14 חיילים צעירים. "אחרי המכה הראשונה הייתה ההתפוררות של הפלוגה", אמר אבידר. "כל אחד חטף את ההרוגים והפצועים במקום שבו הוא נלחם. באותו הלילה, כשעשינו נסיגה לאחור, הבנו שכמעט אין פלוגה".

נוימן: "הפלוגה הפסיקה להתקיים במוצאי יום הכיפורים".

אבידר: "אני חושב שהפלוגה שלנו עשתה המון כדי לעצור את הכוח הרגלי, שהגיע להכשיר את השטח לדיוויזיות שיגיעו בהמשך. היינו הכוח הראשון שהדף בגוף את המצרים. חיסלנו אותם, וגם אנחנו חוסלנו. בכל זאת, הם היו בעדיפות בכמות הכוחות".

דרורי: "היום אני יודע שבגורה שלנו יחס הכוחות היה 30 ל-1. לא היה שום סיכוי. אני לא חושב שמישהו בפקוד העליון ידע בדיוק כמה מצרים יש, ואיפה הם חצו. זאת הייתה מין תרגולת, יש חצייה של התעלה, המעוזים צועקים הצילו, שולחים כוח סדיר להגיע למעוזים. בדרך, כל הכוחות שהיו שם, לא רק אנחנו, עלו על מארבים. אני חושב שהיסטורית, אין ספק שאנחנו וכוחות נוספים סייענו בכלימה, אבל לקשור קשר ישיר, אי אפשר".

"אנחנו לא עצרנו אותם. אנחנו נכתשנו לשווא, לחינם. חבל שבכנסנו", מעיר בר.

משהו דחף את האנשים

"אחרי כל מה שעברנו, היה קל מאוד לתפוס פינה אחורית", מספר דרורי. "פה משהו דחף את האנשים ללכת קדימה. בר הצטרף לכוח מילואים של סירת

באימון לוחם. מימין: הרצל מוראלי, עופר צור, נדב לחמן, שושן סלומון, עפר דרורי ותומסיס שמואל

מלחמת יום הכיפורים, תעלת סואץ. יורם אבידר: "חיילים יצאו מנגמ"שים ומטנקים כמו למידיים בוועים"

זאב נוימן:

"כל כוח התמודד עם המארבים שהוא נפל לתוכם. זה מדבר, היו שיחים נמוכים, והמנוולים האלה התחבאו שם. הייתה להם כמות אדירה של טילים, סאגרים ואר-פי-ג'י, והם ירו. נהג הנגמ"ש שלי אמר שהוא ראה עשרה טילים. אז מתשעה הוא חמק, והעשירי פגע"

מטכ"ל, אבידר לכוח של שקד, אני לגרוד טנקים, נוימן לתאג"ד של גרוד טנקים. הדבר המדהים הוא שעשינו את זה ללא מפקדים, כמעט כל המפקדים נפגעו, ועם מי שנשא לא היה קשר. אנשים הצטרפו כבודדים וכזוגות לכוחות לוחמים, ואין הסבר לתופעה הזו".

"זאת הייתה ההתמודדות הכי קשה בשבילי", מספר בר. "המלחמה המשיכה, הצטרפנו לכוחות אחרים, ויצאנו שוב לתקיפות. הכנתי את עצמי לקראת זה שאני איהרג. אחרי היום הראשון, אמרתי לעצמי, בפעם הבאה הסיכוי שלך להיהרג הוא גדול".

אבידר: "אני תפקדתי כחייל אוטומטי לכל דבר. לא היה לנו זמן להיות עצובים, לא היה זמן לפחד. במבט לאחור אני לא מאמין על עצמי שעשיתי את הרברים האלה. כל החבר'ה בפלוגה תפקדו בצורה יוצאת מגדר הרגיל, הם נלחמו בחירוף נפש. לא היה

לא הנציחו מספיק

"צה"ל ומחלקת ההיסטוריה לא עשו מספיק כדי להנציח את החללים שלנו ואת הסיפורים שלהם", מצהיר אבידר. "32 שנה אני יושב מול הטלוויזיה בימי זיכרון, ורואה סיפורים על יחידות שונות. עוברים ממלחמת העצמאות, להתשה, לששת הימים, ליום הכיפורים וכן הלאה, ולא מוזכר שום דבר. כאילו לא היינו. זה מקומם. אתה יושב כמו ילד קטן בגן, מחכה שאמא תיקח אותו בסוף היום, ואמא לא מגיעה. ככה הרגשתי בכל יום זיכרון".

נוימן: "לא היה שום מידע, אפילו הציוות – מי היה על איזה נגמ"ש – הכל עפר בנה בעבודת פסיפס. למה לא דיברו אתנו אחרי המלחמה כדי לתעד הכל?"

אבידר: "היה כנראה בלבול בין שתי משפחות. רק אחרי יותר מ-30 שנה, אחרי חקירה והצלבת מידע של חיילים עלינו על זהות של הרוג, מה קרה איתו בדיוק. אמא חיה בהרגשה שמי שקבור בקבר זה לא הבן שלה. "משפחות פירשו לא נכון את זה שלא קיבלו מידע, ואת זה שאחרי המלחמה לא נוצר הקשר המצופה. הם אמרו שאם לא מספרים, כנראה שיש משהו שצריך להתבייש בו. נתקלתי במשפחות שיצרו לעצמן סיפור דמיוני, שהסורה התחנתה שלו הייתה שהבן לא היה בסדר. אם הוא היה בסדר, המפקד היה בא ומשבת.

צילום ארכיון שלמה עזר

זמן לחשוב בכלל, זאת הייתה מלחמת הישרדות". דרורי: "גם אצלי בנגמ"ש נהרג משהו, והיה שלב שהובלנו פצועים עם כוויות מאוד קשות. אחרי המלחמה הייתי בקומויץ עם חברים, ולא יכולתי להיות ליד המרדור כי הריח השרוף היה כל-כך חזק. במלחמה לא חשבתי על זה, הייתי כמו אוטומט. יש משימה, יש פצועים, צריך לירות. עטוקים בהישרדות האישית. היו סיטואציות שבהן ברור לי, שאני מפה לא יוצא. רק הראש התחיל לעבוד, איך יגלו אותי, איך ימצאו, איך יגיעו למשפחה".

בר: "מיד בתחילת המלחמה מבינים את כל העניין הזה, שמעבר בין חיים למוות מתרחש כהרף עין. זה דבר כל-כך פועט, להרוג מישהו שיושב לידך. ראינו

גם את ההרוגים של המצרים. אני חושב שאני כנהג דרסתי עשרות חיילים מצרים בשרשראות. התחושות האלה היו מאוד חזקות".

אבידר: "ההתרפקות על ששת הימים הביאה אותנו לחשוב שאנחנו יורים ירייה אחת, והחייל המצרי אמור לזרוק הכל, כולל הנעליים, ולרוץ יחף לכיוון מצרים. זה לא היה ככה; המצרים לחמו בצורה הכי אכזרית שיש. כשאני הייתי מא"ג ימין, ונכנסנו לתוך מארב, יריתי לכיוון חייל, והוא קם מהמחפורת שלו עם הטיל, כיוון את הטיל ושחרר

אותו. ראיתי את הנותבים של המאג שלי נכנסים בו, והוא עדיין כיוון. חייל אחד קם עם קלצ'ניקוב, והסתער לכיוון הנגמ"ש. אני זוכר חייל שניסה לטפס על המנשא של הנגמ"ש, תוך כדי נסיעה ותוך כדי ירי. זה היה מדהים, אני זוכר איך עברה בי המחשבה, שלא יכול להיות שאלה חיילים מצרים, זה לא הגיוני".

"אין ספק שזה היה קשה ביותר", מסכים אבידר. "אני זוכר חיילים שיצאו מנגמ"שים ומטנקים כמו לפידיים בוועים. רצנו לכבות אותם ולעזור להם, והם היו מצולקים בכוויות. הטראומה הזאת ליוותה אותנו. שנתיים או שלוש שנים הייתי הולך עם ריח שרוף בגוף, הייתי מתקלח ומתקלח, וזה לא היה עוזר. זאת לא התמודדות של אותו הרגע. בתוך תוכי זה הרוט עד קץ הימים. המראות האלה לא יעזבו אותי".

דרורי: "למה אתה אומר שלא יעזבו? צריך להיות אופטימיים".

עטיפת הספר "פלוגה י' בסופה"

לדברי נוימן, במהלך השנים הוא לא הרבה לדבר על אירועי מלחמת יום הכיפורים, גם לא עם בני משפחתו. היום, הוא אומר, אם קשה לו לספר, הוא פשוט יכול להפנות לספר. "אני מרגיש שירד ממני עול. אני יכול להגיש את הספר הזה – תקרא, תראה".

"עליי באופן אישי זה לא מקל", אומר אבידר. "נשארת עם אותה תחושת מועקה. אז ספרתי, אז מה

קרה? זה יצא ממני? לא יצא. אנשים קוראים את זה בשקיקה, ומנסים לקבל ממני הסברים. אני מרגיש שאני לא נפתח, אני מדבר באופן כללי. לא נכנס לפרטים".

בר: "הספר לא בא לתאר תחושות, אלא לתאר את סיפור הקרב. העניין הוא התחושות, ואת זה לא ספרתי לאף אחד בבית, לא לפני ולא אחרי הספר". בשנים האחרונות ותיקי פלוגה י' נפגשים מפעם לפעם. "לא מדברים על המלחמה", מעיר בר. "נפגשים כדי לראות אחד את שני", מסביר אבידר. "שואלים שאלות אישיות, מה אתה עושה, מה עם הילדים. פתאום תופסים שזהו לא בן צבא, וגם לי יש בן צבא. רואים איך הזמן טס. אני אומר לילדים שלי שאם הם יהיו בעמדות השפעה, שיעשו הכל, אבל הכל, כדי שלא תהיה מלחמה. מלחמה זה דבר רע לגמרי".

השמועניים להשיג את הספר יכולים לפנות לעפר דרורי בדואר אלקטרוני: offerd@cc.huji.ac.il